

นาเกลือบ้านโคกขาม

จังหวัดสมุทรสาคร

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
Office of Natural Resources and Environmental Policy and Planning

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

โครงการศึกษาดานภาพนกน้ำอพยพและถิ่นที่อยู่อาศัยสำคัญในประเทศไทย

ที่ปรึกษา

นางชนาชนันท์ ภักดิ์จิตต์

เลขาธิการสำนักงานนโยบายและแผน

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

นายทรงเกียรติ ตาตะยานนท์

รองเลขาธิการสำนักงานนโยบายและแผน

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

นางกตัญญู ธรรมกุล

ผู้อำนวยการกองจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ

บรรณาธิการ

นายวัลลภ ปรีชามาตย์

ผู้อำนวยการกลุ่มงานขับเคลื่อนนโยบายและกลไก

นางสาวตติยา อุตระการ

นักวิชาการสิ่งแวดล้อมชำนาญการพิเศษ

นางอุษารัตน์ จันทร์ภักดิ์

นักวิชาการสิ่งแวดล้อมชำนาญการพิเศษ

นางสาวนิชนันท์ ทองแดง

นักวิชาการสิ่งแวดล้อมชำนาญการ

นายพงศ์วิรุทธิ์ ธีระวัฒน์

นักวิชาการสิ่งแวดล้อมปฏิบัติการ

นางสาวมยุรี ชัญญาผลา

เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน

คณะที่ปรึกษา

นางอรพินท์ คงเดชศักดิ์

ผศ.ดร.นฤมล แก้วจำปา

นางสาวกิตติยา พัทธยาภา

นายดนภัทร ตามรสุวรรณ

รศ.ดร.อนุชา เพียรชนะ

ผศ.ดร.ปิยะกาญจน์ เทียรศิริพิชัย

นางสาวขวัญข้าว สิงห์เสนี

ดร.สาโรจน์ โพธิ์เกษม

ดร.ธีรเวทย์ ลิ้มโสมลวิลาศ

ว่าที่ร้อยตรีนิยม กองเหมือน

นายทรงยศ อยู่สุข

นางสาวภาณิชา ตรูวิเชียร

เรียบเรียงโดย บริษัท เทสโก้ จำกัด

พิมพ์ครั้งที่ 1 สิงหาคม 2568

จำนวน 50 เล่ม

พิมพ์ที่ บริษัท หนึ่งเก้าสองเก้า จำกัด

ข้อมูลทางบรรณานุกรม

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

รายงานสรุปข้อมูลสถานภาพนกน้ำอพยพ นกเกลือบ้านโคกขาม จังหวัดสมุทรสาคร

โครงการศึกษาดานภาพนกน้ำอพยพและถิ่นที่อยู่อาศัยสำคัญในประเทศไทย, กรุงเทพฯ

สนับสนุนการจัดทำและจัดพิมพ์

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ภายใต้ โครงการศึกษาดานภาพนกน้ำอพยพและถิ่นที่อยู่อาศัยสำคัญในประเทศไทย

นาเกลือบ้านโคกขาม

จังหวัดสมุทรสาคร

1. นกน้ำอพยพและถิ่นที่อยู่อาศัยของนกน้ำอพยพ

นกน้ำอพยพ มีบทบาทสำคัญต่อระบบนิเวศและเป็นดัชนีชี้วัดความสมบูรณ์ของสิ่งแวดล้อม โดยมีพฤติกรรมเคลื่อนย้ายถิ่นตามฤดูกาลผ่านหลายประเทศ ซึ่งประเทศไทยตั้งอยู่บนเส้นทางการบินอพยพ เอเชียตะวันออก-ออสเตรเลีย (EAAF) ที่มีความสำคัญในระดับโลก ถิ่นที่อยู่อาศัยของนกน้ำอพยพครอบคลุมทั้งพื้นที่ชุ่มน้ำธรรมชาติ เช่น ป่าชายเลน หนอง บึง และชายฝั่งทะเล รวมถึงพื้นที่ชุ่มน้ำที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น นาข้าวและนาเกลือ ซึ่งเป็นแหล่งอาหารและจุดพักสำคัญ อย่างไรก็ตาม พื้นที่เหล่านี้กำลังถูกคุกคามจากการพัฒนาเมือง การใช้ประโยชน์ที่ดินที่เปลี่ยนแปลง มลพิษ และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ จึงจำเป็นต้องมีมาตรการอนุรักษ์และฟื้นฟูอย่างเร่งด่วนเพื่อรักษาประชากรนกน้ำอพยพให้คงอยู่ต่อไปอย่างยั่งยืน

การอพยพของนกน้ำอพยพ

นกน้ำเป็นสัตว์ปีกที่มีการปรับตัวต่อสภาพภูมิอากาศ และความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งอาหารตามฤดูกาล โดยปัจจัยสำคัญที่ผลักดันให้นกน้ำต้องอพยพคือ การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศระหว่างฤดูร้อนและฤดูหนาวในซีกโลกเหนือ ซึ่งเป็นถิ่นกำเนิดและแหล่งขยายพันธุ์หลักของนกน้ำอพยพหลายชนิด ในช่วงฤดูร้อนบริเวณเขตนานา เช่น โซบีเรีย อลาสกา และพื้นที่ทางตอนเหนือของทวีปเอเชียและยุโรป จะมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับการทำรัง วางไข่ และเลี้ยงลูกอ่อน เพราะมีแหล่งอาหารสมบูรณ์ ทั้งสัตว์น้ำขนาดเล็ก แมลง และพืช

แต่เมื่อเข้าสู่ฤดูหนาว อุณหภูมิจะลดต่ำลง พื้นที่ชุ่มน้ำและทะเลสาบจำนวนมากถูกปกคลุมด้วยน้ำแข็ง แหล่งอาหารลดน้อยลงอย่างรุนแรง ทำให้นกน้ำอพยพไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ จึงต้องอพยพบินลงสู่พื้นที่ที่อบอุ่นกว่าในเขตร้อนหรือเขตกึ่งร้อนชื้น ซึ่งมีอาหารและที่อยู่อาศัยเพียงพอสำหรับการดำรงชีวิตและสะสมพลังงาน เพื่อรองรับการเดินทางกลับขึ้นไปยังถิ่นกำเนิดในฤดูร้อนถัดไป

การอพยพนี้จึงไม่ใช่เพียงการหนีความหนาวเย็นเท่านั้น แต่ยังเป็นกลไกทางนิเวศวิทยา ที่ช่วยให้นกน้ำอพยพมีโอกาสอยู่รอดและสืบพันธุ์ได้อย่างต่อเนื่อง วงจรการอพยพของนกน้ำอพยพจึงเกิดขึ้นเป็นวัฏจักรทุกปี โดยในช่วงเดือน ตุลาคม-พฤศจิกายน นกน้ำอพยพจะเริ่มทยอยบินลงมาสู่เขตร้อนเพื่อพักอาศัยและเมื่อเข้าสู่เดือน กุมภาพันธ์-เมษายน จะบินกลับไปยังซีกโลกเหนือเพื่อเข้าสู่ฤดูผสมพันธุ์อีกครั้ง

ประเทศไทยถือเป็นหนึ่งในพื้นที่สำคัญบนเส้นทางการบิน East Asian–Australasian Flyway (EAAF) ซึ่งพาดผ่านตั้งแต่เขตไซบีเรียและอลาสก้า ลงมายังเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และไปจนถึงออสเตรเลีย พื้นที่ชุ่มน้ำหลายแห่งของไทย โดยเฉพาะบริเวณอ่าวไทยตอนใน จึงมีความสำคัญในฐานะแหล่งพักพิงและแหล่งอาหารของนกน้ำอพยพจำนวนมาก นอกจากจะช่วยให้นกเหล่านี้ดำรงวงจรชีวิตได้ตามปกติแล้ว ยังสะท้อนถึงความสมบูรณ์และความสำคัญทางนิเวศของพื้นที่ชุ่มน้ำในประเทศไทยที่เชื่อมโยงกับระบบนิเวศโลกอีกด้วย

นกน้ำอพยพที่สำคัญ

นกน้ำอพยพที่พบในประเทศไทยมีความหลากหลายสูง และมีความสำคัญทั้งในเชิงนิเวศและเชิงอนุรักษ์ หนึ่งในกลุ่มที่โดดเด่นและมักได้รับความสนใจเป็นพิเศษ คือ กลุ่มนกชายเลน (Shorebirds/Waders) ซึ่งส่วนใหญ่มีขนาดเล็กถึงกลางอาศัยอยู่ตามชายฝั่งทะเลพื้นที่ชุ่มน้ำน้ำกร่อยและหาดเลนพวกมันเป็นดัชนีชี้วัดความสมบูรณ์ของระบบนิเวศชายฝั่ง เนื่องจากต้องพึ่งพาแหล่งอาหารที่อุดมสมบูรณ์ เช่น หนอนทะเล กุ้ง หอย และสัตว์หน้าดินขนาดเล็ก ภายในกลุ่มนี้มีหลายชนิดที่อยู่ในภาวะถูกคุกคามระดับโลก เช่น นกชายเลนปากช้อน จัดอยู่ในสถานภาพใกล้สูญพันธุ์อย่างยิ่ง (Critically Endangered – CR) ถือเป็นนกน้ำที่หายากมาก พบได้เฉพาะ บางพื้นที่ของอ่าวไทยและปากแม่น้ำที่ยังคงความอุดมสมบูรณ์ นกทะเลขาเขียวลาลายจุด และนกน็อตใหญ่ อยู่ในสถานภาพใกล้สูญพันธุ์ (Endangered – EN) นกชายเลนปากโค้ง และนกชายเลนปากกว้าง มีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์ (Vulnerable – VU)

นกทะเลขาเขียวลาลายจุด

ที่มาภาพ : <https://ebird.org/species/norgre1>

นกน็อตใหญ่

ที่มาภาพ : <https://dktnfe.com/web59/?p=2030>

นกชายเลนปากโค้ง

ที่มาภาพ : <https://ebird.org/species/cursan>

นกชายเลนปากกว้าง

ที่มาภาพ : <https://ebird.org/species/brbsan>

การจำแนกชนิดของนกชายเลนถือเป็นความท้าทาย เนื่องจากมีลักษณะคล้ายคลึงกันมาก ทั้งรูปร่าง สีขนและพฤติกรรม โดยผู้สังเกตต้องอาศัยประสบการณ์และความรู้ด้านลักษณะทางกายวิภาค เช่น รูปร่างของปาก ความยาวขา ลักษณะการบิน และพฤติกรรมการหาอาหารในพื้นที่หาดเลน ความซับซ้อนนี้เองทำให้นกชายเลนเป็นกลุ่มที่ดึงดูดนักดูนก นักวิจัย และนักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่มีความสนใจเข้ามาสำรวจและเรียนรู้

นอกจากกลุ่มนกชายเลนแล้ว ยังมีนกน้ำกลุ่มอื่น ๆ ที่อพยพเข้ามาในประเทศไทย ได้แก่ กลุ่มนกเป็ดน้ำ ซึ่งหลายชนิดอพยพลงมาพักอาศัยตามบึง หนอง และอ่างเก็บน้ำ กลุ่มนกยาง พบกระจายตามพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งนา และป่าชายเลน และนกกาน้ำ หากินรวมกันเป็นฝูงใหญ่ในแม่น้ำและทะเลสาบ

การมีอยู่ของนกน้ำอพยพเหล่านี้ไม่เพียงแต่สะท้อนถึงความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศไทย แต่ยังช่วยเสริมสร้างคุณค่าทางเศรษฐกิจและสังคมผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยเฉพาะการดูนก ซึ่งเป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญในการอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำและถิ่นที่อยู่อาศัยของนกน้ำให้คงอยู่อย่างยั่งยืน

เป็ดแดง

นกยางจีน

นกกาน้ำใหญ่

ที่มาภาพ : <https://ebird.org/species/lewduc1>

ที่มาภาพ : <https://ebird.org/species/chiegr>

ที่มาภาพ : <https://ebird.org/species/grecor>

ถิ่นที่อยู่อาศัยของนกน้ำอพยพ

หลังจากอพยพออกจากแหล่งกำเนิดในซีกโลกเหนือ นกน้ำอพยพจำนวนมากจะมุ่งหน้าสู่พื้นที่ที่มีภูมิอากาศอบอุ่นกว่า โดยเลือกใช้ พื้นที่ชุ่มน้ำ เป็นจุดหมายปลายทางสำคัญ เนื่องจากพื้นที่เหล่านี้มีทรัพยากรที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ได้แก่ อาหาร แหล่งน้ำ และพื้นที่พักพิงที่ปลอดภัย

รูปแบบการใช้พื้นที่ของนกน้ำอพยพสามารถแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะหลัก ได้แก่

(1) แหล่งพักพิงระยะสั้น เป็นพื้นที่ที่นกน้ำอพยพแวะพักเพียงช่วงเวลาสั้น ๆ เพื่อเติมพลังงานและสะสมสารอาหาร ก่อนจะบินต่อไปยังจุดหมายที่ไกลออกไป เช่น ออสตราเลียและนิวซีแลนด์ พื้นที่เหล่านี้มักเป็นหาดเลน ปากแม่น้ำ และชายฝั่งทะเลที่อุดมไปด้วยสัตว์น้ำหน้าดิน

(2) แหล่งพักพิงระยะยาว เป็นพื้นที่ที่นกน้ำเลือกใช้ตลอดช่วงฤดูหนาวหรือฤดูอพยพ โดยใช้เวลาพักอาศัยประมาณ 6-7 เดือน เพื่อสะสมพลังงานและปรับสภาพร่างกาย ก่อนที่จะเดินทางกลับไปยังซีกโลกเหนือเพื่อผสมพันธุ์และวางไข่

สำหรับประเทศไทย ถือเป็นจุดพักพิงสำคัญในเส้นทางการบิน East Asian-Australasian Flyway (EAAF) โดยพื้นที่ชุ่มน้ำหลายแห่ง เป็นถิ่นอาศัยหลักของนกน้ำอพยพ เช่น อ่าวไทยตอนในบริเวณจังหวัดสมุทรสาคร สมุทรสงคราม เพชรบุรี ซึ่งมีหาดเลนกว้างใหญ่และอุดมสมบูรณ์ เป็นจุดพักที่สำคัญของนกชายเลนหายาก เช่น นกชายเลนปากช้อน แหล่งน้ำจืดขนาดใหญ่ เช่น บึงบอระเพ็ด จังหวัดนครสวรรค์ ทะเลน้อย จังหวัดพัทลุง เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของนกเป็ดน้ำและนกอพยพหลากหลายชนิด

พื้นที่เหล่านี้ไม่เพียงแต่ทำหน้าที่เป็นสถานที่พักอาศัยสำหรับเติมพลังงาน สำหรับนกน้ำอพยพเท่านั้น แต่ยังเป็นห่วงโซ่สำคัญของเส้นทางอพยพระดับโลก หากพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งถูกทำลายหรือเสื่อมโทรม จะส่งผลต่อความอยู่รอดของนกน้ำในทั้งระบบ เพราะนกไม่สามารถบินข้ามระยะทางยาวไกลได้ หากไม่มีจุดพักที่เหมาะสม

ที่มาภาพ : <https://abirdwatch.wordpress.com/wp-content/uploads/2009/12/salt03.jpg>

ที่มาภาพ : <https://mgronline.com/local/detail/9630000002424>

พื้นที่ที่เหมาะสมกับการพักพิงของนกน้ำอพยพ ได้แก่ พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีอาหารอุดมสมบูรณ์และปลอดภัยต่อการอยู่อาศัย เช่น ป่าชายเลน หาดเลน ปากแม่น้ำ และพื้นที่น้ำตื้นที่มีสัตว์หน้าดินอย่างหอย กุ้ง และปู นอกจากนี้ พื้นที่เกษตรกรรมบางประเภท เช่น นาข้าว นาเกลือ หรือบ่อกุ้งร้าง สามารถใช้เป็นแหล่งพักพิงได้ สิ่งสำคัญคือ พื้นที่ต้องมีความเงียบสงบ ไม่ถูกรบกวนจากกิจกรรมมนุษย์ และอยู่ในเส้นทางบินหลัก เพื่อให้นกน้ำอพยพใช้เป็นจุดพักและสะสมพลังงานระหว่างการเดินทางไกล พื้นที่ชุ่มน้ำที่เป็นถิ่นอาศัยของนกน้ำอพยพนั้น มีความหลากหลายทั้งในเชิงกายภาพและการใช้ประโยชน์ โดยทั่วไปจำแนกออกเป็น 3 ประเภทหลัก (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2566) ประกอบด้วย

- **พื้นที่ชุ่มน้ำในแผ่นดิน (Inland Wetlands)** ประกอบด้วย แหล่งน้ำไหล (Riverine) (แม่น้ำลำธาร คลอง ห้วย ที่มีน้ำไหลตลอดปี หรือน้ำไหลบางฤดู ที่ราบลุ่มฝั่งแม่น้ำ (หญ้าหรือพรุหญ้า ป่าพรุ) ที่ลุ่มชื้นแฉะ หรือหนองน้ำ (Swamp) และทะเลสาบ หรือ บึง ลักษณะเด่นของพื้นที่ คือ มีความอุดมสมบูรณ์ของอาหาร ทั้งพืช น้ำ สัตว์น้ำ และสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง จึงเหมาะสำหรับนกน้ำอพยพหลายชนิดที่ใช้เป็นแหล่งพักพิง

- **พื้นที่ชุ่มน้ำทะเลและชายฝั่ง (Marine and Coastal Wetlands)** ประกอบด้วย ทะเล และชายฝั่งทะเล (Marine and Coastal) (หาดทราย แนวปะการัง รวมทั้งเกาะในทะเล) ปากแม่น้ำ (Estuarine) ป่าชายเลน (Mangroves) และหาดโคลน หรือ หาดเลน (Mud flat) เป็นพื้นที่สำคัญสำหรับการพักอาศัยและเป็นแหล่งอาหารของนกชายเลนและนกน้ำอพยพ โดยเฉพาะอาหารหลักจากสัตว์หน้าดิน เช่น หอย ปู และกุ้ง

- **พื้นที่ชุ่มน้ำที่มนุษย์สร้างขึ้น (Human-Made Wetlands)** เป็นถิ่นที่อยู่อาศัยที่สำคัญของนกน้ำอพยพ ได้แก่ นาเกลือ นาข้าว อ่างเก็บน้ำ ซึ่งแม้จะไม่ใชพื้นที่ธรรมชาติ แต่สามารถทำหน้าที่เป็นที่พักอาศัยชั่วคราวและแหล่งอาหารสำหรับนกน้ำอพยพ

2. การบริหารจัดการพื้นที่ถิ่นที่อยู่อาศัย เพื่อการอนุรักษ์นกน้ำอพยพ

การบริหารจัดการพื้นที่ถิ่นที่อยู่อาศัยเพื่อการอนุรักษ์นกน้ำอพยพเป็นกระบวนการสำคัญที่มุ่งรักษาและฟื้นฟูความสมบูรณ์ของระบบนิเวศในพื้นที่ชุ่มน้ำและแหล่งสำคัญทางนิเวศวิทยา เพื่อให้สามารถรองรับความต้องการพื้นฐานของนกน้ำอพยพทั้งด้านอาหาร แหล่งพักพิง ตลอดจนเส้นทางการอพยพ การดำเนินงานด้านนี้ จำเป็นต้องอาศัยการบูรณาการความร่วมมือจากหลายภาคส่วน การใช้ข้อมูลเชิงวิชาการที่ถูกต้อง และการจัดการอย่างเป็นระบบ เพื่อสร้างสมดุลระหว่างการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพและการใช้ประโยชน์พื้นที่อย่างยั่งยืน ซึ่งจะช่วยให้ประชากรนกน้ำอพยพสามารถดำรงอยู่ได้ พร้อมทั้งสนับสนุนพันธกรณีด้านการอนุรักษ์ในระดับประเทศและนานาชาติ

การบริหารจัดการในระดับสากล

โครงการความร่วมมือพันธมิตรสำหรับการอนุรักษ์นกน้ำอพยพและการใช้ประโยชน์ถิ่นที่อยู่อาศัยของนกน้ำอพยพอย่างยั่งยืน ในเส้นทางการบินเอเชียตะวันออก – ออสเตรเลีย (Partnership for the Conservation of Migratory Waterbirds and the Sustainable Use of their Habitats in the East Asian – Australasian Flyway หรือ The East Asian- Australasian Flyway Partnership : EAAFP) เป็นการริเริ่มระดับภูมิภาคภายใต้ตอนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ (Ramsar Regional Initiatives: RRI)

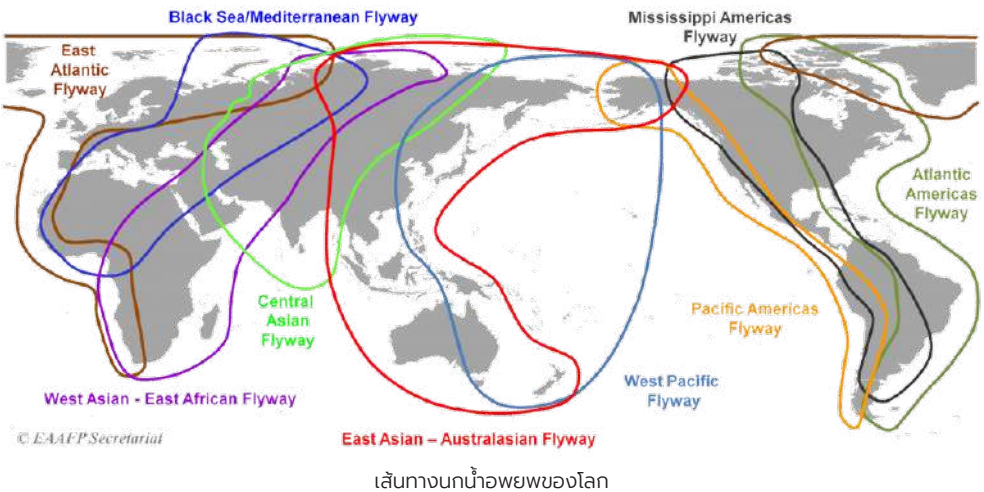
โดยเส้นทางการบินเอเชียตะวันออก-ออสเตรเลีย เป็นหนึ่งในเก้าเส้นทางนกน้ำอพยพหลักที่สำคัญของโลก ทอดยาว จากระเซียตะวันออก (สหพันธรัฐรัสเซีย) และอลาสก้า (สหรัฐอเมริกา) ไปทางใต้ผ่านเอเชียตะวันออกและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ไปถึงเครือรัฐออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ ครอบคลุม 22 ประเทศ โดยเส้นทางการบินนี้ เป็นที่อยู่ของนกน้ำอพยพมากกว่า 50 ล้านตัว จากประชากรนกกว่า 250 สายพันธุ์ รวมทั้งนกที่อยู่ในสถานภาพถูกคุกคาม 36 สายพันธุ์ และนกที่อยู่ในสถานภาพใกล้ถูกคุกคาม 19 สายพันธุ์

แผนกลยุทธ์ของ EAAFP

EAAFP มีกรอบแนวทางการดำเนินงานตามแผนกลยุทธ์ของพันธมิตรในเส้นทางบินเอเชียตะวันออก-ออสเตรเลีย ค.ศ. 2019-2028 (EAAFP Strategic Plan 2019 - 2028) ซึ่งได้รับการรับรองในการประชุมภาคีพันธมิตร (Meeting of Partners to the Partnership for East Asian-Australasian Flyway: MOP) ครั้งที่ 10 ณ เมืองฉางเจียง สาธารณรัฐประชาชนจีน

แผนกลยุทธ์ ได้กำหนดเป้าหมายผลผลิต ตัวชี้วัด และกรอบแนวทางในการรายงานผลการดำเนินงาน เพื่อให้ภาคีสมาชิกใช้เป็นแนวทางในการจัดการ (EAAFP, 2018) และมีวัตถุประสงค์ของแผนกลยุทธ์ ดังนี้

- 1) สร้างเครือข่ายนกน้ำอพยพที่มีความสำคัญระหว่างประเทศในเส้นทางการบินเอเชียตะวันออก-ออสเตรเลีย
- 2) ส่งเสริมการสื่อสาร การให้ความรู้ และสร้างความตระหนักถึงความสำคัญและคุณค่าของนกน้ำอพยพและถิ่นที่อยู่อาศัย
- 3) ส่งเสริมการวิจัย และการติดตามนกน้ำอพยพ แลกเปลี่ยนองค์ความรู้และข้อมูลที่เกี่ยวข้อง
- 4) สร้างเสริมศักยภาพของผู้กำกับดูแลพื้นที่ผู้บริหารและชุมชนพื้นถิ่นในการอนุรักษ์นกน้ำอพยพ ทรัพยากรธรรมชาติและถิ่นที่อยู่อาศัย
- 5) พัฒนาแนวคิดในวงกว้างเพื่อการอนุรักษ์นกน้ำอพยพ โดยเฉพาะชนิดพันธุ์ที่มีความสำคัญในเส้นทางบินและถิ่นที่อยู่อาศัย

การบริหารจัดการในระดับประเทศ

ประเทศไทยเป็นภาคีสมาชิกโครงการความร่วมมือพันธมิตรสำหรับการอนุรักษ์นกน้ำอพยพ และการใช้ประโยชน์ถิ่นที่อยู่อาศัยของนกน้ำอพยพอย่างยั่งยืนในเส้นทางการบินเอเชียตะวันออก-ออสเตรเลีย (EAAFP) ตั้งแต่ปี 2553 โดยมีสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นหน่วยประสานงานกลาง มีหน้าที่ในการขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์นกน้ำอพยพและถิ่นที่อยู่อาศัยอย่างยั่งยืน การสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับทุกภาคส่วน การสร้างความร่วมมือทางด้านวิชาการกับภาคส่วน ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการเสนอพื้นที่ที่มีศักยภาพ ให้เป็นพื้นที่เครือข่ายนกน้ำอพยพภายใต้โครงการ EAAFP ปัจจุบันประเทศไทยมีพื้นที่เครือข่ายนกน้ำอพยพภายใต้โครงการ EAAFP จำนวน 4 พื้นที่ ซึ่งเป็นไปตามหลักเกณฑ์การขึ้นทะเบียนพื้นที่เครือข่ายนกน้ำอพยพของ EAAFP ซึ่งประเทศสมาชิกโครงการความร่วมมือพันธมิตรสำหรับการอนุรักษ์นกน้ำอพยพและการใช้ประโยชน์ถิ่นที่อยู่อาศัยของนกน้ำอพยพอย่างยั่งยืนในเส้นทางการบินเอเชียตะวันออก-ออสเตรเลีย(EAAFP)ในการเสนอพื้นที่สำคัญรมเป็นพื้นที่เครือข่ายนกน้ำอพยพได้ โดยหากเป็นไปตามเกณฑ์ข้อใดข้อหนึ่ง ดังนี้

1. พบประชากรของนกน้ำอพยพมากกว่า 20,000 ตัว เป็นประจำทุกปี
2. พบประชากรของนกน้ำอพยพ ร้อยละ 1/ชนิดพันธุ์ เป็นประจำทุกปี
3. พบนกน้ำอพยพที่อยู่ในสถานภาพถูกคุกคาม ได้แก่ ใกล้สูญพันธุ์อย่างยิ่ง (CR) ใกล้สูญพันธุ์ (EN) และมีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์ (VU)
4. พบประชากรนกน้ำอพยพมากกว่า 5,000 ตัว ในช่วงฤดูอพยพ
5. พบประชากรนกน้ำอพยพมากกว่า ร้อยละ 0.25/ชนิดพันธุ์ ในช่วงฤดูอพยพ
6. มีความสำคัญกับประชากรนกน้ำอพยพ รวมถึงเป็นพื้นที่หลบภัยในช่วงที่สภาพแวดล้อมไม่เหมาะสม

พื้นที่เครือข่ายนกน้ำอพยพภายใต้ โครงการ EAAFP ในประเทศไทย	ข้อมูลสรุป
 ปากแม่น้ำกระเป๋ จังหวัดกระบี่	• มีพื้นที่ประมาณ 133,119,625 ไร่ • ลักษณะพื้นที่เป็นปากแม่น้ำ หาดทราย ป่าชายเลน และพื้นที่หญ้าทะเลผืนใหญ่ • พบนกชายเลนทั้งหมด 27 ชนิด เป็นนกน้ำอพยพ 25 ชนิด เช่น นกหัวโตทรายเล็ก นกหัวโตขาดำ นกทะเลขาเขียว ลายจุด และนกชายเลนปากโค้ง ฯลฯ • เป็นไปตามหลักเกณฑ์ 2, 4
 บ้านปากทะเล-แหลมผักเบี้ย จังหวัดเพชรบุรี	• มีพื้นที่ประมาณ 54,163 ไร่ • ลักษณะพื้นที่เป็นป่าชายเลนและที่ราบลุ่มทอดยาวไปตามชายฝั่งทะเลด้านใต้ของอ่าวไทยตอนใน • พบนก 245 ชนิด ประกอบด้วย นกประจำถิ่น 102 ชนิด และนกน้ำอพยพ 143 ชนิด เช่น นกชายเลนปากช้อน นกกาบบัว นกกระทง และนกขอมทะเลแดง ฯลฯ • เป็นไปตามหลักเกณฑ์ 1, 2, 3
 นาเกลือบ้านโคกขาม จังหวัดสมุทรสาคร	• มีพื้นที่ประมาณ 47,259 ไร่ • ลักษณะพื้นที่ ประกอบด้วย นาเกลือ ป่าชายเลน ลำคลอง แม่น้ำ และทะเล • พบนก 189 ชนิด ประกอบด้วย นกประจำถิ่น 85 ชนิด และนกน้ำอพยพ 84 ชนิด เช่น นกทะเลขาเขียวลายจุด นกชายเลนปากช้อน และนกนีโอโตใหญ่ ฯลฯ • เป็นไปตามหลักเกณฑ์ 1, 2, 3
 ศูนย์ศึกษาธรรมชาติกองทัพบก (บางปู) เฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษา นารายณ์ จังหวัดสมุทรปราการ	• มีพื้นที่ประมาณ 125 ไร่ • ลักษณะพื้นที่ ประกอบด้วย ป่าชายเลน หาดโคลน และที่ลุ่มน้ำเค็ม • พบนกมากกว่า 300 ชนิด เช่น นกนางนวลธรรมดา นกปากแอมหางดำ นกหัวโตหลังจุดสีทอง ฯลฯ • เป็นไปตามหลักเกณฑ์ 1, 2, 3

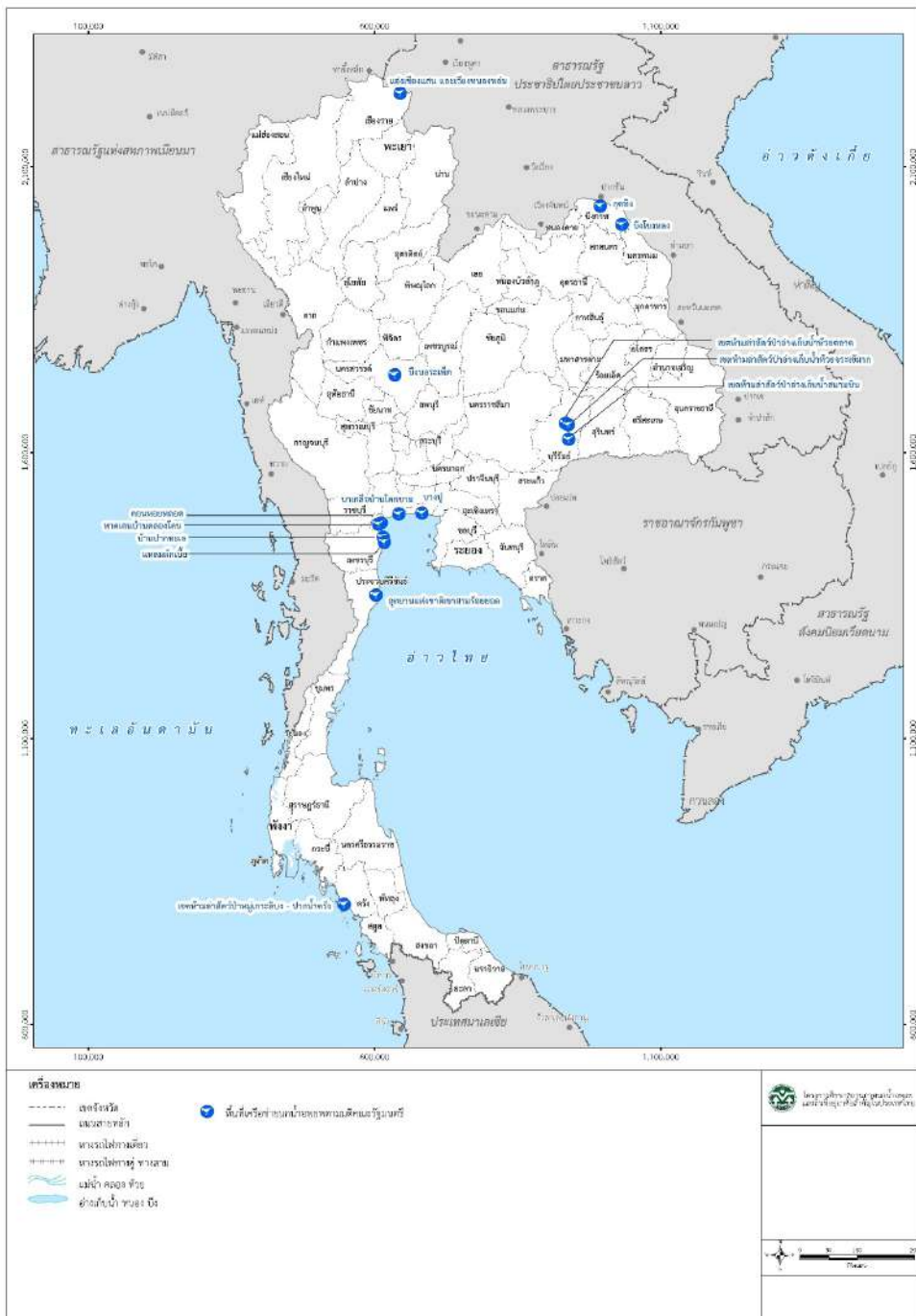
นอกจากนี้ ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม พ.ศ.2553 เห็นชอบให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) เป็นหน่วยประสานงานกลาง โครงการความร่วมมือพันธมิตรสำหรับการอนุรักษ์นกน้ำอพยพและการใช้ประโยชน์ ถิ่นที่อยู่อาศัยของนกน้ำอพยพอย่างยั่งยืน ในเส้นทางการบินเอเชียตะวันออก-ออสเตรเลีย และเห็นชอบ ในการเสนอพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติของประเทศไทย เป็นพื้นที่เครือข่ายอนุรักษ์นกน้ำอพยพ ตามโครงการความร่วมมือสำหรับการอนุรักษ์นกน้ำอพยพ ประกอบด้วย

1. พื้นที่ชุ่มน้ำหลัก 9 แห่ง ได้แก่

- ▶ แอ่งเชียงแสน และเวียงหนองล่อง จังหวัดเชียงราย
- ▶ บึงบอระเพ็ด จังหวัดนครสวรรค์
- ▶ เขตห้ามล่าสัตว์ป่าหมู่เกาะลิบง - ปากน้ำตรัง จังหวัดตรัง
- ▶ เขตห้ามล่าสัตว์ป่าอ่างเก็บน้ำห้วยตลาด จังหวัดบุรีรัมย์
- ▶ เขตห้ามล่าสัตว์ป่าอ่างเก็บน้ำสนามบิน จังหวัดบุรีรัมย์
- ▶ เขตห้ามล่าสัตว์ป่าอ่างเก็บน้ำห้วยจระเข้มาก จังหวัดบุรีรัมย์
- ▶ อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
- ▶ กุดทิง จังหวัดบึงกาฬ
- ▶ บึงโขงหลง จังหวัดบึงกาฬ

2. พื้นที่ชุ่มน้ำย่อยในอ่าวไทยตอนใน 6 แห่ง ได้แก่

- ▶ บ้านปากทะเล จังหวัดเพชรบุรี
- ▶ แหลมผักเบี้ย จังหวัดเพชรบุรี
- ▶ ศูนย์ศึกษาธรรมชาติกองทัพบก (บางปู) เฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษา มหาราชินี จังหวัดสมุทรปราการ
- ▶ ดอนหอยหลอด จังหวัดสมุทรสงคราม
- ▶ หาดเลนบ้านคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม
- ▶ นาเกลือบ้านโคกขาม จังหวัดสมุทรสาคร

พื้นที่เครือข่ายนกน้ำอพยพตามฤดูกาล-วัฒนธรรมเมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม พ.ศ. 2553
และพื้นที่ที่มีความสำคัญในการเป็นต้นที่อยู่อาศัยของนกน้ำอพยพ

3. สถานภาพพื้นที่นาเกลือบ้านโคกขาม จังหวัดสมุทรสาคร

นาเกลือบ้านโคกขาม จังหวัดสมุทรสาคร เป็นพื้นที่เครือข่ายนกน้ำอพยพ ตามโครงการความร่วมมือพันธมิตรสำหรับการอนุรักษ์นกน้ำอพยพและการใช้ประโยชน์ถิ่นที่อยู่อาศัยของนกน้ำอพยพอย่างยั่งยืน ในเส้นทางการบินเอเชียตะวันออก – ออสเตรเลีย (EAAFP แห่งที่สามของประเทศไทย (ลำดับที่ 122 ของ EAAFP) มีพื้นที่ประมาณ 47,259 ไร่ (7,561.44 เฮกเตอร์) ครอบคลุมตำบลโคกขาม ตำบลพันท้ายนรสิงห์ และเทศบาลบางหญ้าแพรก จังหวัดสมุทรสาคร พื้นที่ประกอบด้วย นาเกลือ บ่อเลี้ยงสัตว์น้ำ ป่าชายเลน ลำคลอง แม่น้ำ และทะเล (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2567)

ลักษณะทางกายภาพ

พื้นที่อยู่ในเขตชายฝั่งทะเล มีระดับความสูงเฉลี่ยจากระดับน้ำทะเลปานกลางประมาณ 1–2 เมตร เป็นพื้นที่ที่น้ำทะเลท่วมถึงตามธรรมชาติ ลักษณะชายฝั่งประกอบด้วยป่าชายเลน หาดโคลนและหาดทราย ได้รับอิทธิพลจากกระแสน้ำและมรสุมตามฤดูกาล ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสภาพหาดโคลนและหาดทราย ในแต่ละช่วงเวลาอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2567)

ถิ่นที่อยู่อาศัยของนกน้ำอพยพ :

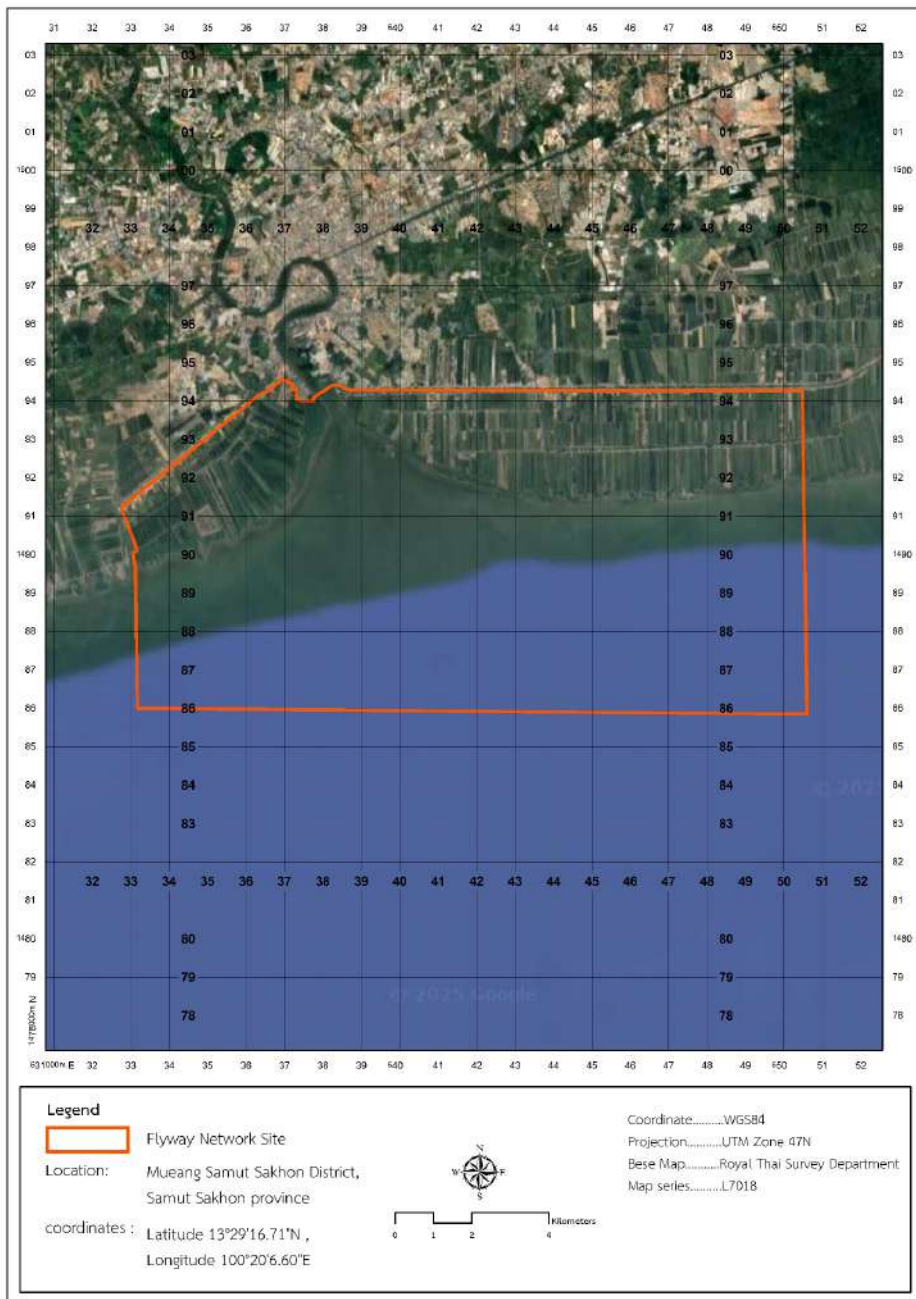
นกน้ำอพยพเป็นกลุ่มสัตว์ป่าที่มีความสำคัญต่อระบบนิเวศชายฝั่งและพื้นที่ชุ่มน้ำ เนื่องจากมีบทบาทในการรักษาสมดุลของระบบนิเวศและเป็นตัวชี้วัดความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งที่อยู่อาศัย นกน้ำอพยพมักใช้พื้นที่ชุ่มน้ำหลากหลายประเภทในการหาอาหาร พักอาศัย และหลบภัยระหว่างการเดินทางไกล โดยถิ่นที่อยู่อาศัยเหล่านี้สามารถจำแนกได้เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำธรรมชาติ เช่น ทะเลและชายฝั่ง ป่าชายเลน และหาดโคลน ตลอดจนพื้นที่ชุ่มน้ำที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น นาเกลือ ซึ่งล้วนมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของนกน้ำอพยพ สำหรับพื้นที่นาเกลือบ้านโคกขาม จังหวัดสมุทรสาคร มีถิ่นที่อยู่อาศัยของนกน้ำอพยพ ดังนี้

พื้นที่ชุ่มน้ำทะเลและชายฝั่ง (Marine and Coastal Wetlands)

- ทะเลและชายฝั่งทะเล (Marine and Coastal)
- ป่าชายเลน (Mangroves)
- หาดโคลน หรือ หาดเลน (Mud flat)

พื้นที่ชุ่มน้ำที่มนุษย์สร้างขึ้น (Human-Made Wetlands)

- นาเกลือ

ขอบเขตพื้นที่เครือข่ายนกน้ำอพยพภายใต้โครงการ EAAFP : นาคเลื้อยบ้านโคกขาม จังหวัดสมุทรสาคร

ทรัพยากรป่าไม้

ทรัพยากรป่าไม้ที่สำคัญ ได้แก่ ป่าชายเลน มีพื้นที่ประมาณ 5.81 ตารางกิโลเมตร (คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์จากข้อมูลป่าชายเลนคงสภาพ ของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ปี พ.ศ. 2563)

โดยพบพันธุ์ไม้ป่าชายเลนทั้งสิ้น 9 วงศ์ (Families) 11 สกุล (Genus) 15 ชนิด (Species) พันธุ์ไม้ที่พบมากที่สุดอยู่ในวงศ์ Acanthaceae ชนิดที่มีความหนาแน่นมากที่สุด คือ แสมทะเล (*Avicennia marina*) รองลงมา คือ แสมขาว (*Avicennia alba*) และโกงกางใบใหญ่ (*Rhizophora mucronata*) (กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง, 2561)

ทรัพยากรสัตว์

(1) **กลุ่มนก** พบนกจำนวนทั้งสิ้น 96 ชนิด จากจำนวนชนิดนกที่มีโอกาสพบอาศัยอยู่ในพื้นที่ชายฝั่งและทะเลเปิดในพื้นที่อ่าวไทยตอนใน 133 ชนิด แบ่งเป็นนกที่มีสถานภาพตามทะเบียนชนิดพันธุ์สัตว์ที่ถูกคุกคามของประเทศไทย สำหรับกลุ่มสัตว์มีกระดูกสันหลัง ประเภทนก ของสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2563 พบจำนวน 19 ชนิด ได้แก่

กลุ่มที่ 1 นกที่อยู่ในระดับใกล้สูญพันธุ์อย่างยิ่ง (CR) จำนวน 3 ชนิด ได้แก่ นกชายเลนปากช้อน นกนางนวลเกลบบำน้ำ และนกโจรสลัดเกาะคริสต์มาส

กลุ่มที่ 2 นกที่อยู่ในระดับใกล้สูญพันธุ์ (EN) จำนวน 2 ชนิด ได้แก่ นกทะเลขาเขียวลาลายจุด นกน็อตใหญ่

กลุ่มที่ 3 นกที่อยู่ในระดับมีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์ (VU) จำนวน 2 ชนิด ได้แก่ นกยางจีน และ นกนางนวลเกลบบะลูเขียน

กลุ่มที่ 4 นกที่อยู่ในระดับใกล้ถูกคุกคาม (NT) จำนวน 14 ชนิด ได้แก่ นกอีกล้วยใหญ่ นกปากแอ่นหางดำ นกปากแอ่นหางลาย นกน็อตเล็ก นกชายเลนปากโค้ง นกสตีนท์คอแดง นกตีนเหลือง นกโตคลื่นสีคล้ำ นกกาบบัว นกอ้ายงั่ว นกช้อนหอยขาว นกกูลา นกขอมทะเลออกแดง นกกระสาแดง และนกกาน้ำใหญ่ และนกที่มีสถานภาพทางการอนุรักษ์ในระดับมีความเสี่ยงน้อยต่อการถูกคุกคาม ในระดับประเทศไทย จำนวน 75 ชนิด

นกน้ำอพยพที่สำคัญ :

ใกล้สูญพันธุ์อย่างยิ่ง (CR)

นกชายเลนปากช้อน
(Spoon-billed Sandpiper)

นกนางนวลแกลบแม่น้ำ
(River Tern)

ใกล้สูญพันธุ์ (EN)

นกอีโก้ยตะโพกสีน้ำตาล
(Far Eastern Curlew)

นกน็อตใหญ่
(Great Knot)

มีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์ (VU)

นกยางจีน
(Chinese Egret)

นกนางนวลแกลบอะลูเชียน
(Aleutian Tern)

(2) สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม

จากประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าอวามหาชัยฝั่งตะวันออก และป่าสงวนแห่งชาติป่าอวามหาชัย ฝั่งตะวันตก ท้องที่ ตำบลบางหญ้าแพรก ตำบลโคกขาม ตำบลพันท้ายนรสิงห์ ตำบลบางกระเจ้า ตำบลบ้านบ่อ ตำบลบางโหนด ตำบลกาหลง ตำบลนาโคก อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร ให้เป็นเขตห้ามล่าสัตว์ป่า ตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 ได้ระบุว่า มีสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมจำนวน 10 ชนิด โดยมีสถานภาพ

- ▶ สถานภาพสัตว์ใกล้สูญพันธุ์ (EN) ได้แก่ โลมาอิรวดี (*Orcaella brevirostris*)
- ▶ สถานภาพมีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์ (VU) ได้แก่ โลมาหัวบาตรหลังเรียบ (*Neophocaena phocaenoides*)

(3) สัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง

พบทั้งหมด 11 วงศ์ 13 สกุล 14 ชนิด ชนิดที่พบมากที่สุดคือ หอยถั่วแดง รองลงมาคือ หอยขึ้นก นอกจากนี้ ยังพบชนิดอื่น ๆ ได้แก่ ปูแสมก้ามส้ม ปูแสมก้ามยาว ปูก้ามดาบ หอยก้นแหลม ไข่เดือนทะเล หอยยอ หอยจู้บแจ่ง หอยหูปากเหลือง หอยเทียน หอยแครง และปูแสมก้ามม่วง (กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง, 2561)

ชุมชนและการประกอบอาชีพในพื้นที่

ชุมชนในพื้นที่ ครอบคลุมพื้นที่ 3 ตำบล ได้แก่ ตำบลโคกขาม ตำบลบางหญ้าแพรก และตำบลพันท้ายนรสิงห์ ประกอบด้วย

- ▶ ตำบลโคกขาม (2 ชุมชน) ได้แก่ หมู่ที่ 3 สหกรณ์ 1 และหมู่ที่ 8 สหกรณ์
- ▶ ตำบลบางหญ้าแพรก (2 ชุมชน) ได้แก่ หมู่ที่ 5 หัวโพรง และหมู่ที่ 6 นาเกลือมณีรัตน์
- ▶ ตำบลพันท้ายนรสิงห์ (1 ชุมชน) ได้แก่ หมู่ที่ 4 สหกรณ์

การประกอบอาชีพ

ตำบลโคกขาม อำเภอเมืองสมุทรสาคร ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพประมงพื้นบ้าน และการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง มีเกษตรกรรมที่ทำนาเกลือ นอกจากนี้ ตำบลโคกขามยังเป็นที่ตั้งโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่หลายแห่ง มีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ซึ่งมีความสำคัญทั้งประเภทธรรมชาติและสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และศาสนสถาน ได้แก่ นาเกลือ นาุ้ง ศูนย์แสดงพันธุ์สัตว์น้ำสมุทรสาคร วัดโคกขาม โครงการปึกไม้ไผ่ชะลอคลื่นและฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติชายฝั่ง ศูนย์เรียนรู้และปฏิบัติการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมหาชัยฝั่งตะวันออก และศูนย์เรียนรู้การอนุรักษ์นกชายเลน

ตำบลพันท้ายนรสิงห์ อำเภอเมืองสมุทรสาคร ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพประมงพื้นบ้าน และเลี้ยงกุ้ง หอย ปู และปลา ส่วนเกษตรกรรม ได้แก่ ปาลูกพีช เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ทำนาเกลือ มีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ได้แก่ ศาลพันท้ายนรสิงห์ ตลาดริมคลองฟ้อพันท้ายนรสิงห์ จุดชมวิวและชมปลาโลมา (สะพานแดง) ศาลพันท้ายนรสิงห์ปากคลองโคกขาม ศาลเจ้าพ่อมัจฉาณู ศาลกิมชิน ศาลเจ้าพ่อปู่ทะเล พลับปลา หลวงพ่อโอภาสี วัดบ้านโคก วัดศาลพันท้ายนรสิงห์ วัดสหธรรมาราม วัดบ้านไร่เจริญผล วัดพันท้ายนรสิงห์ วัดวิสุทธิวราราส (วัดกลางคลอง) หมู่บ้านปากคลองประมง หรือหมู่บ้านประมง ศาลากลางน้ำ พุทธมหาสมุทร และหลักเขตกลางทะเลกรุงเทพ – สมุทรสาคร

ตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมืองสมุทรสาคร ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ผลผลิตจากการประมงทะเลส่วนใหญ่ได้รับจากแหล่งน้ำธรรมชาติ ได้แก่ บริเวณอ่าวไทย โดยมีการทำอาชีพประมงชายฝั่ง เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ แปรรูปอาหารทะเล ทางด้านนาเกลือมีเพียงหมู่ที่ 6 บ้านนาเกลือมณีรัตน์ ที่ประชากรส่วนหนึ่งในพื้นที่ ยังประกอบอาชีพการเกษตร (ผลิตเกลือทะเล) หรือเกลือสมุทร ส่วนอุตสาหกรรม เป็นกิจการแปรรูปอาหารทะเล มีแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ ได้แก่ ศาลกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ ดำหนักรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ ป่าชายเลนที่ 5 (ศูนย์ศึกษาธรรมชาติ ป่าชายเลนอ่าวมหาชัยฝั่งตะวันตก) วัดศรีสุทธาราม (วัดกำแพง) วัดสามัคคีศรัทธาราม (วัดโกรกกรากใน) วัดเจ็ดโคก และนาเกลือมณีรัตน์

การดำเนินงานของเครือข่ายอนุรักษ์

การดำเนินงานของเครือข่ายอนุรักษ์เป็นกระบวนการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานรัฐ องค์กรเอกชน ชุมชนท้องถิ่น และภาคประชาสังคม เพื่อร่วมกันปกป้อง พื้นที่ และใช้ประโยชน์ จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน เครือข่ายอนุรักษ์มีบทบาทสำคัญในการแลกเปลี่ยน ข้อมูลข่าวสาร ถ่ายทอดองค์ความรู้ เสริมสร้างศักยภาพของสมาชิก และกำหนดแนวทางการจัดการเชิงพื้นที่ ให้สอดคล้องกับบริบททางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมในแต่ละพื้นที่ การดำเนินงานของเครือข่าย นกน้ำอพยพ นาเกลือบ้านโคกขาม จังหวัดสมุทรสาคร มีการดำเนินการ ดังนี้

เครือข่ายอนุรักษ์	กิจกรรมและบทบาทในพื้นที่	ความเกี่ยวข้องกับโครงการ
สมาคมอนุรักษ์นกและธรรมชาติแห่งประเทศไทย (BCST)	บทบาทในการอนุรักษ์พื้นที่ถิ่นที่อยู่อาศัยของนกน้ำอพยพ โดยพัฒนาเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยที่ยั่งยืนของนกชายเลนปากช้อน และนกชายเลนอพยพ โดยสมาคมฯ ได้ดำเนินงานภายในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง โดยจัดตั้ง “ศูนย์ข้อมูลนกชายเลน Bird Center ชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติโคกขาม” ในพื้นที่ และทำงานในพื้นที่ร่วมกับชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติโคกขาม	ในการจัดตั้งศูนย์ข้อมูล และดำเนินงานด้านการอนุรักษ์นกชายเลนในพื้นที่โคกขาม เป็นการสร้างกลไกสนับสนุนทั้งในเชิงวิชาการ การมีส่วนร่วม และการบริหารจัดการพื้นที่ที่มีผลโดยตรงต่อการคงอยู่และความหลากหลายของนกน้ำอพยพ โดยเฉพาะในพื้นที่ชายฝั่ง ซึ่งมีความสำคัญต่อเส้นทางการอพยพในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียง-ออสเตรเลีย
กลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม บางกระเจ้า และกลุ่มอนุรักษ์มหาชัย ฝั่งตะวันออก ภายในเครือข่ายของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง	เพื่อการสงวน อนุรักษ์ และฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ซึ่งประกอบด้วย การการฟื้นฟูปะการัง หญ้าทะเล การจัดการขยะทะเล การจัดการวางทุ่นในทะเล และการจัดวางปะการังเทียม	การฟื้นฟูและจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งดังกล่าว เป็นกลไกสนับสนุนสำคัญต่อ ความหลากหลายทางชีวภาพในระบบนิเวศชายฝั่ง และส่งผลทางอ้อมต่อการรักษาถิ่นอาศัยของนกน้ำอพยพให้คงอยู่อย่างยั่งยืน

สถานการณ์การคุกคามต่อการดำรงชีวิต และการเปลี่ยนแปลงของ ประชากรนกน้ำอพยพและนกประจำถิ่น ในพื้นที่เครือข่ายนกน้ำอพยพ นาเกลือบ้านโคกขาม จังหวัดสมุทรสาคร

สถานการณ์การคุกคามต่อการดำรงชีวิต และการเปลี่ยนแปลงของประชากรนกน้ำอพยพ และนกประจำถิ่น ในพื้นที่เครือข่ายนกน้ำอพยพ นาเกลือบ้านโคกขาม จังหวัดสมุทรสาคร สามารถสรุปได้ดังนี้

ปัจจัยที่มีผล	รายละเอียด	ผลกระทบต่อนกน้ำอพยพและนกประจำถิ่น
การพัฒนาเพื่อที่อยู่อาศัย และการพาณิชย์	พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้างมีแนวโน้มขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากอดีตจนถึงปัจจุบัน สะท้อนถึงการขยายตัวของเมืองและกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ในขณะที่พื้นที่นาเกลือ ซึ่งเป็นแหล่งอาศัยสำคัญของนกน้ำอพยพ มีแนวโน้มลดลง อันเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่โดยรอบ	การขยายตัวของพื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีผลกระทบในทางตรงต่อถิ่นที่อยู่อาศัยของนกน้ำอพยพ เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ป่าชายเลน หาดเลน หรือพื้นที่นาเกลือ ส่งผลให้นกน้ำอพยพ สูญเสียแหล่งหาอาหารที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตระหว่างการอพยพ นอกจากนี้ สิ่งปลูกสร้างและกิจกรรมของมนุษย์ เช่น การระบายน้ำเสียจากชุมชน ทำให้ระบบนิเวศเปลี่ยนแปลง เช่น ความเค็มของน้ำลดลง ตะกอนสะสมมากขึ้น หรือพืชอาหารของนกน้ำอพยพเสื่อมโทรมลง นอกจากนี้ เมื่อมีการขยายตัวของพื้นที่ชุมชน จะส่งผลให้มีกิจกรรมในพื้นที่เพิ่มมากขึ้น มีแนวโน้มของการใช้ยานพาหนะ หรือเสียงจากการก่อสร้าง ทำให้นกน้ำอพยพไม่สามารถใช้พื้นที่นั้นอย่างปลอดภัย อาจนำไปสู่การละทิ้งพื้นที่
ชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกราน	มีรายงานการระบาดของปลาหมอคงคำ พบในคลองสนามชัย ตำบลโคกขาม	การระบาดของชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกราน ส่งผลกระทบต่อห่วงโซ่อาหารของนกน้ำอพยพ เนื่องจากปลาหมอคงคำเป็นปลาที่กินได้ทั้งพืชและสัตว์น้ำขนาดเล็ก เช่น กุ้ง หอย ปู ปลาเล็ก และแมลงน้ำ ซึ่งเป็น แหล่งอาหารสำคัญของนกน้ำอพยพ ซึ่งเมื่อปลาหมอคงคำจะแพร่พันธุ์อย่างรวดเร็วและมีจำนวนมาก จะเกิดการแข่งขันแย่งอาหาร ทำให้ ปริมาณอาหารของนกลดลง โดยเฉพาะในแหล่งน้ำตื้น นอกจากนี้ ปลาหมอคงคำมีพฤติกรรมไถตะกอนและทำให้น้ำขุ่น ซึ่งส่งผลให้พืชน้ำลดลงอีกด้วย
มลพิษทางน้ำ	มีต้นเหตุจากน้ำเสียจากครัวเรือนและของเสียจากเมือง และน้ำเสียจากโรงงาน โดยผลการตรวจวัดคุณภาพน้ำทะเลชายฝั่ง ในปี พ.ศ. 2565 บริเวณปากแม่น้ำท่าจีนอยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรมมาก จากรายงานของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ปี พ.ศ. 2568 ระบุว่าปัญหาน้ำเสีย มาจากกิจกรรมภาคการเกษตร ครัวเรือน และโรงงานอุตสาหกรรม โดยไม่มีการบำบัด และส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศปากแม่น้ำ	มลพิษจากน้ำเสียจากชุมชนหรือโรงงาน ทำให้ ออกซิเจนในน้ำลดลง ส่งผลให้สิ่งมีชีวิตขนาดเล็ก เช่น กุ้ง หอย ปลาเล็ก ตายหรือลดจำนวนลง ส่งผลให้นกที่กินสัตว์น้ำเหล่านี้เป็นอาหาร จึงขาดแหล่งอาหารหลัก และอาจต้องอพยพต่อไปยังพื้นที่อื่นที่ไกลและเสียมากขึ้น นอกจากนี้ มลพิษทำให้พืชน้ำตายหรือแปลงก้นดอนเปลี่ยนชนิด ส่งผลให้ระบบนิเวศเสื่อมโทรมและไม่สามารถรองรับสัตว์น้ำหรือสัตว์ปีกได้ตามเดิมในกรณีรุนแรงอาจเกิด “น้ำเน่า” ซึ่งอาจทำให้เกิดปลาตายเป็นจำนวนมาก และนกต้องละทิ้งพื้นที่ นอกจากนี้ หากในน้ำปนเปื้อนสารเคมี เช่น โลหะหนัก (เช่น ตะกั่ว ปปรอท) สามารถสะสมในตัวสัตว์น้ำที่เป็นอาหารของนกเมื่อนกกินสัตว์เหล่านั้นเข้าไป จะเกิดการสะสมของสารพิษในร่างกายส่งผลต่อสุขภาพระบบสืบพันธุ์ และอัตราการอยู่รอดของนกน้ำอพยพ

ปัจจัยที่มีผล	รายละเอียด	ผลกระทบต่อคนน้ำอภัยพยและนกประจำถิ่น
ขยะและของเสีย	จากรายงานสถานการณ์ขยะทะเลของ ทช. ปี พ.ศ. 2565 พบว่า ปริมาณขยะที่มีแหล่งกำเนิดจากแม่น้ำสายสำคัญๆ บริเวณอ่าวไทยตอนบน พบขยะลอยน้ำที่ไหลออกจากทางแม่น้ำท่าจีน (16,606,047 ชิ้น/ปี น้ำหนัก 219 ตัน/ปี) จากรายงานของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ปี พ.ศ. 2568 ระบุว่าขยะทะเลมักตกค้างที่ในแม่น้ำท่าจีน ล้าคลองสาขา ปากแม่น้ำและป่าชายเลน โดยเฉพาะขยะจำพวกถุงพลาสติก	ขยะพลาสติก เศษโฟม หรือของเสียจากกิจกรรมชุมชนและอุตสาหกรรมที่ไหลลงสู่ทะเลและชายฝั่ง จะสะสมในบริเวณหาดเลน ป่าชายเลน ทำให้คุณภาพของถิ่นอาศัยลดลง ส่งผลให้พื้นที่ที่เคยเหมาะสมสำหรับการพักผ่อน หรือการหาอาหารของนกน้ำอภัยพยกลายเป็นพื้นที่ที่นกน้ำอภัยพยไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้ ขยะบางประเภท เช่น เศษอวน เศษเชือก ถุงพลาสติก หรือสายรัดที่ลอยอยู่ในน้ำหรือเกาะชายฝั่ง นกน้ำอภัยพยอาจติดอยู่ ทำให้ไม่สามารถบินหรือหาอาหารได้ นอกจากนี้ ขยะเสียที่มีสารเคมีหรือสารพิษ เช่น โลหะหนัก น้ำมัน หรือของเสียจากกิจกรรมประมงและโรงงาน จะส่งผลต่อคุณภาพน้ำและความหลากหลายของสิ่งมีชีวิตในระบบนิเวศชายฝั่ง นกน้ำอภัยพยที่กินสัตว์น้ำที่ปนเปื้อนอาจสะสมสารพิษในร่างกาย ซึ่งทำให้ระบบสืบพันธุ์ผิดปกติ อัตราการรอดของลูกนกตกลง หรือเกิดการตายในวงกว้าง
การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสภาพอากาศรุนแรง	ปี พ.ศ. 2566 ประเทศไทยมีอุณหภูมิสูงกว่าค่าเฉลี่ยโดยทั่วไป ค่าเฉลี่ยทั้งปี 28.1 องศาเซลเซียส สูงกว่าค่าเฉลี่ยในคาบ 30 ปี (พ.ศ. 2534-2563) หรือค่าปกติ 0.7 องศาเซลเซียส ซึ่งนับว่าเป็นอุณหภูมิเฉลี่ยสูงที่สุดเป็นลำดับที่ 1 ของประเทศไทยในรอบ 73 ปี (พ.ศ. 2494-2566)	สภาพอากาศที่แปรปรวนทำให้ช่วงเวลาของฤดูฝน/แล้งไม่แน่นอน ส่งผลให้พฤติกรรมการอพยพของนกน้ำอภัยพยไม่สอดคล้องกับความต้องการของแหล่งอาหาร นกน้ำอภัยพยมาถึงก่อนหรือหลังช่วงเวลาที่มีอาหารมากที่สุด จะกระทบต่อสุขภาพ การเจริญเติบโต และการสืบพันธุ์ของพวกมัน เมื่ออุณหภูมิที่สูงขึ้นและความเค็มที่เปลี่ยนไปของน้ำ ทำให้ชนิดพันธุ์พืชและสัตว์เปลี่ยนแปลง เช่น แพลงก์ตอนลดลง สัตว์น้ำพื้นถิ่นบางชนิดสูญหาย ส่งผลให้ แหล่งอาหารของนกน้ำอภัยพยลดลงหรือเปลี่ยนไป นกน้ำอภัยพย อาจต้องใช้พลังงานมากขึ้นในการหาอาหาร หรือไม่สามารถอยู่รอดได้ในพื้นที่เดิม นอกจากนี้ เมื่อพื้นที่ชุ่มน้ำบางแห่งสูญเสียความสามารถในการรองรับนกน้ำอภัยพยเนื่องจากภัยธรรมชาติหรือน้ำทะเลท่วมถาวร จะทำให้เส้นทางอพยพขาดตอน ส่งผลให้นกน้ำอภัยพยอาจไม่สามารถเดินทางระหว่างแหล่งอาศัยได้สำเร็จ เพิ่มความเสี่ยงต่อการตายหรือลดจำนวนประชากรในระยะยาว
กัดเซาะชายฝั่ง	จากรายงานของกรมทรัพยากรทางทะเล และชายฝั่ง ปี พ.ศ. 2568 ระบุว่า บริเวณชายฝั่งยังคงประสบปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งเนื่องจากไม่ใส่ชะลอคลื่นเสื่อมสภาพทำให้เกิดปัญหาแนวไม้ไม่เสียหายในลักษณะพื้นหลอและโครงสร้างแข็ง (เขื่อนหินทิ้ง) ทรุดตัว ไม่สามารถป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งได้ บริเวณหมู่ที่ 1 ตำบลบางกระเจ้า และหมู่ที่ 1 2 และ 6 ตำบลบางหญ้าแพรก	หาดเลน พื้นที่ป่าชายเลน และแหล่งน้ำตื้น รวมทั้งนาเกลือที่เป็นแหล่งหาอาหารและแหล่งพักของนกน้ำอภัยพย ถูกน้ำทะเลกัดเซาะหายไปอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ถิ่นที่อยู่อาศัยของนกน้ำอภัยพยลดลง และบางชนิดไม่สามารถปรับตัวได้ ต้องอพยพออกจากพื้นที่หรืออาจสูญพันธุ์ในระดับท้องถิ่น อีกทั้งการกัดเซาะทำให้ตะกอนเคลื่อนตัวผิดปกติ หรือมีการชะล้างสารอาหารออกจากระบบส่งผลให้ สัตว์หน้าดินและพืชน้ำที่เป็นอาหารของนกน้ำอภัยพยลดลง เช่น ไล่เตียนทะเล หอย ปูเล็ก ทำให้นกน้ำอภัยพยอาจต้องใช้เวลานานขึ้นในการหาอาหาร ทำให้พฤติกรรมการอพยพเปลี่ยนไป นอกจากนี้ พื้นที่ชายฝั่งที่เคยทำหน้าที่เป็น “จุดพักแวะ” ของนกน้ำอภัยพย อาจหายไปหรือไม่เหมาะสมต่อการใช้งาน อีกต่อไปส่งผลกระทบต่อเส้นทางอพยพ โดยรวม อาจทำให้นกน้ำอภัยพยอ่อนแรง ไม่สามารถเดินทางต่อ หรือเสี่ยงต่อการตายระหว่างทาง

4. สรุป

นาเกลือบ้านโคกขาม จังหวัดสมุทรสาคร เป็นพื้นที่เครือข่ายนกน้ำอพยพ ตามโครงการความร่วมมือพันธมิตรสำหรับการอนุรักษ์นกน้ำอพยพและการใช้ประโยชน์ถิ่นที่อยู่อาศัยของนกน้ำอพยพอย่างยั่งยืน ในเส้นทางการบินเอเชียตะวันออก – ออสเตรเลีย (EAAFP) แห่งที่สองของประเทศไทย (ลำดับที่ 122 ของ EAAFP มีพื้นที่ประมาณ 47,259 ไร่ (7,561.44 เฮกเตอร์) ครอบคลุมตำบลโคกขาม ตำบลพันท้ายนรสิงห์ และเทศบาลบางหญ้าแพรก จังหวัดสมุทรสาคร พื้นที่ประกอบด้วย นาเกลือ บ่อเลี้ยงสัตว์น้ำ ป่าชายเลน ลำคลอง แม่น้ำ และทะเล (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2567) ถิ่นที่อยู่อาศัยของนกน้ำอพยพ เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำทะเลและชายฝั่ง (Marine and Coastal Wetlands) ได้แก่ ทะเลและชายฝั่งทะเล (Marine and Coastal) ป่าชายเลน (Mangroves) และหาดโคลน หรือ หาดเลน (Mud flat) ส่วนพื้นที่ชุ่มน้ำที่มนุษย์สร้างขึ้น (Human-Made Wetlands) ได้แก่ นาเกลือ

ในพื้นที่ พบนกจำนวนทั้งสิ้น 96 ชนิด จากจำนวนชนิดนกที่มีโอกาสพบอาศัยอยู่ในพื้นที่ชายฝั่ง และทะเลเปิดในพื้นที่อำเภอไทยดอนใน 133 ชนิด (eBird, 2025) ตามทะเบียนชนิดพันธุ์สัตว์ที่ถูกคุกคามของประเทศไทย สำหรับกลุ่มสัตว์มีกระดูกสันหลัง ประเภทนกของสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2563 พบจำนวน 19 ชนิด ได้แก่ นกที่อยู่ในระดับใกล้สูญพันธุ์อย่างยิ่ง (CR) จำนวน 3 ชนิด ได้แก่ นกชายเลนปากช้อน นกนางนวลแกลบแม่น้ำ และนกโจรสลัดเกาะคริสต์มาส นกที่อยู่ในระดับใกล้สูญพันธุ์ (EN) จำนวน 2 ชนิด ได้แก่ นกทะเลขาเขียวลายจุด นกนีโอโตใหญ่ และนกที่อยู่ในระดับมีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์ (VU) จำนวน 2 ชนิด ได้แก่ นกยางจีน และนกนางนวลแกลบอะลูเชียน

สถานการณ์การคุกคามต่อการดำรงชีวิต และการเปลี่ยนแปลงของประชากรนกน้ำอพยพและนกประจำถิ่นในพื้นที่เครือข่ายนาเกลือบ้านโคกขาม จังหวัดสมุทรสาคร พบว่าพื้นที่นาเกลือบ้านโคกขาม ซึ่งเป็นถิ่นอาศัยสำคัญของนกน้ำอพยพและนกประจำถิ่นกำลังเผชิญสถานการณ์การคุกคาม ทั้งจากกิจกรรมของมนุษย์และการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม โดยการขยายตัวของพื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง ส่งผลให้พื้นที่นาเกลือ ป่าชายเลน และหาดเลนลดลง ซึ่งเป็นการสูญเสียถิ่นที่อยู่อาศัยและแหล่งอาหารของนก ขณะเดียวกันการขยายของชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกราน เช่น ปลาหมอสีคางดำ ส่งผลต่อห่วงโซ่อาหารในระบบนิเวศน้ำตื้น ทำให้ปริมาณสัตว์น้ำขนาดเล็กลดลง ทางด้านมลพิษทางน้ำจากครัวเรือน การเกษตร และอุตสาหกรรม เป็นอีกปัจจัยที่ทำให้คุณภาพน้ำเสื่อมโทรม สิ่งมีชีวิตในน้ำตายหรือลดจำนวนลง ซึ่งส่งผลให้นกขาดแหล่งอาหาร นอกจากนี้ ขยะและของเสียจากกิจกรรมมนุษย์โดยเฉพาะขยะพลาสติกและของเสียมีพิษ ส่งผลให้ถิ่นอาศัยเสื่อมโทรม และนกบางส่วนได้รับสารพิษสะสมในร่างกายจนกระทบต่อสุขภาพและการสืบพันธุ์ นอกจากนี้ สภาพภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลงและความรุนแรงของอากาศส่งผลต่อวงจรการอพยพของนกน้ำอพยพ ทำให้ช่วงเวลาการมาถึงและการหาอาหารไม่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม รวมถึงการกัดเซาะชายฝั่งที่ยังคงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้พื้นที่ชุ่มน้ำและจุดพักแรมของนกหายไปหรือลดความเหมาะสมในการใช้ประโยชน์ สะท้อนถึงความเปราะบางของระบบนิเวศชายฝั่งและความเสี่ยงต่อการลดลงของประชากรนกน้ำอพยพและนกประจำถิ่นในระยะยาว

ข้อควรปฏิบัติในพื้นที่เครือข่ายนกน้ำอพยพ

ประชาชน/นักท่องเที่ยว

- ▶ **หลีกเลี่ยงการรบกวนนกน้ำอพยพ** ได้แก่ ไม่ส่งเสียงดังรบกวนนกน้ำอพยพ เว้นระยะห่างในการถ่ายรูปกับนกน้ำอพยพ ไม่เข้าใกล้บริเวณที่นกน้ำอพยพอาศัยอยู่
- ▶ **ทิ้งขยะอย่างเหมาะสม** ได้แก่ ไม่ทิ้งขยะในพื้นที่ถิ่นที่อยู่อาศัยของนกน้ำอพยพ หรือนำขยะกลับออกจากพื้นที่ทุกครั้ง และหลีกเลี่ยงการใช้ภาชนะพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง
- ▶ **ใช้เส้นทางที่กำหนดและเคารพกฎของพื้นที่** ได้แก่ เดินตามทางเดินไม้หรือเส้นทางศึกษาธรรมชาติที่จัดไว้และปฏิบัติตามป้ายแนะนำและคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่
- ▶ **สนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์** ได้แก่ ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับนกน้ำอพยพและพื้นที่ก่อนเข้าชม ใช้บริการมัคคุเทศก์ท้องถิ่นหรือชุมชนในพื้นที่ และเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชนที่มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่
- ▶ **หลีกเลี่ยงการสัมผัสกับซากนกหรือขนนกน้ำอพยพ** เพื่อป้องกันโรคระบาดจากนกสู่คน

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

- ▶ **วางแผนและบริหารจัดการพื้นที่** ได้แก่ จัดทำแผนบริหารจัดการพื้นที่เครือข่ายให้สอดคล้องกับแนวทางของ EAAFP และการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ พร้อมทั้งกำหนดเขตพื้นที่ใช้ประโยชน์เพื่อควบคุมกิจกรรม ที่อาจกระทบต่อถิ่นอาศัยของนกน้ำอพยพ และร่วมกันดูแลและฟื้นฟูแหล่งที่อยู่อาศัยของนกน้ำอพยพ เช่น พื้นที่ชุ่มน้ำ ป่าชายเลน ชายฝั่งทะเล ชายหาด
- ▶ **สำรวจและติดตามประชากรนกน้ำอพยพอย่างสม่ำเสมอ** ได้แก่ จัดทำฐานข้อมูลประชากรและชนิดพันธุ์ พร้อมทั้งการเฝ้าระวังการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมและภัยคุกคามต่าง ๆ รวมถึงชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานและควบคุมสัตว์ที่เป็นภัยคุกคามต่อนก เช่น สุนัขจร แมวจร รวมทั้งการสนับสนุนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ▶ **สร้างความร่วมมือกับชุมชนและองค์กรท้องถิ่น** ได้แก่ ส่งเสริมบทบาทของชุมชนในการอนุรักษ์สนับสนุนกิจกรรมเรียนรู้ เช่น ค่ายดูนก หรือกิจกรรมปลูกป่าชายเลน
- ▶ **ประชาสัมพันธ์และจัดกิจกรรมให้ความรู้แก่ชุมชน** ได้แก่ จัดทำสื่อการเรียนรู้ เช่น แผ่นพับ ป้ายความรู้ หรือแอปพลิเคชันนำเที่ยวเชิงอนุรักษ์ พร้อมทั้งจัดกิจกรรมในวันสำคัญ เช่น วันนกอพยพโลก

บรรณานุกรม

eBird. (2025). **ชนิดพันธุ์นก**. สืบค้นจาก <https://ebird.org>

กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง. (2561). **ข้อมูลทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง จังหวัดสมุทรสาคร**

กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง. (2566). **รายงานสถานการณ์ด้านทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งและการกักเชาะชายฝั่งของประเทศ พ.ศ. 2566** เอกสารออนไลน์ <https://newweb.dmcr.go.th/detailLib/9030>

กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง. (2566). **รายงานสถานการณ์ด้านทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งและการกักเชาะชายฝั่ง ของจังหวัดสมุทรสาคร** เอกสารออนไลน์ <https://dmcrth.dmcr.go.th/snpp/download/691/1/>

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2563). **ทะเบียนชนิดพันธุ์สัตว์ที่ถูกคุกคามของประเทศไทย สำหรับกลุ่มสัตว์มีกระดูกสันหลัง ประเภทนก**. กรุงเทพฯ: สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2567). **นาเกลือบ้านโคกขาม จังหวัดสมุทรสาคร**. สืบค้นจาก <https://chm-thai.onep.go.th/?p=6093>

สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร
กระทรวงการขนส่งและคมนาคม

เลขที่ 60/1 ซอยพญาวัน 7 ถนนพระรามที่ 6 แขวงพญาไท
เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร 10400
อีเมล : onep.flyway@gmail.com
โทรศัพท์ : 0 2265 6560 โทรสาร: 0 2265 6560